

Kimliklerin savaşı, aldatılmışların bunalımı

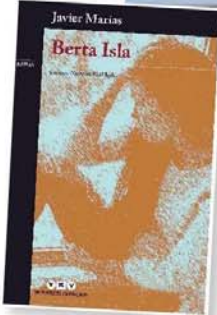
İspanyol romancı, çevirmen ve köşe yazarı Javier Marias, *Berta Isla* adlı romanında Madrid'in küçük bir ekseninde; yaşanmışla kaybetmişliğin, farklı kimliklerin, korkuların ve tutsaklıkların harmanlandığı bir karşıtlıkta yaşayan insanların hayatlarına ışık tutuyor.

SEVDA FİDAN

“Dünya biz doğmadan önce kendini önemli saymaya nasıl çüret etmiş, her şey bizimle başlıyor, geri kalanı eski pişki, öğütülmeye ve çöpe atılmaya yazgılı işe yaramaz hırdavat.”

Javier Marias, *Berta Isla* adlı romanında Madrid'in küçük bir ekseninde yaşayan insanların hayatlarına ışık tutmaktadır. Yaşanmışla kaybetmişliğin, farklı kimliklerin, korkuların ve tutsaklıkların harmanlandığı bir zıtlıkta, hayatın akışında işleyen döngülerin toplamıdır bu roman.

Tom (Tomas) Nevinson, taklit yeteneğine sahip, aile ortamında otoritesiz ve kararsız bir adamdır. Berta ise güleçlik eğilimi olan uyumlu bir kadındır. Kolej yıllarında tanışıp sözlünen bu iki insanın hayatı, hiç unmadıkları bir halde şekillenecektir. 1960'lı, 70'li, 80'li yıllardaki dünyanın politik yapısını da göz önünde bulundurunca kontrolsüz bir savrulmuş kaçınılmaz olacaktır.

1969 AVRUPA'SINDA POLİTİKA VE CİNSELLİK

Tom, üniversiteyi Oxford'da, Berta ise İspanya'da okur. Bu süre zarfında da birbirlerinden çoğunlukla ayrı kalırlar. Gençliğin vermiş olduğu özgürlüğü, toplumsal baskının zamanla hafifleyici etkilerinin altında, cinsel özgürleşme denen şeyin bağrında, habersizce başka dünyaları yaşarlar.

“1969'da Avrupa'yı iki moda sarmıştı ve özellikle gençleri etkiliyordu: Politika ve seks.”

Tomas'ın Janet Jefferys ile yataktaki buluşmaları, Berta'ya olan değişmez

sevdası arasında çelişkiyi görmesine bir sebep değildir ve yitirginde hiçbir çatışma olmaz. Aynı şekilde Berta'nın da Esteban Yanes'le deneyimlediği cinsellik, iki insanın karmaşık yol haritasının başlangıç noktasıydı belki de... Ve ülkede gelenek olmadıktan ötürü her şey daha da karmakarışık olacaktı. Kimlikleri ve seçimleri...

Nitekim Tom, özellikle seçimlerinin bunalımını yaşayacaktır. Başına gelen talihsiz bir olay sonrasında, gizli bir servise hizmet etmeyi bütün bir hayatıyla ödeyecektir.

Ardından gelen sırlarla evlenen bu iki insanın evlilikleri de umulduğu gibi git-

mez. Çünkü temelindeki yapısal, bir dalgayla bozulacak kumdan kale kadar dayanıksızdır. Tom, evliliği boyunca gizli servise hizmet etmek için çeşitli seyahatler yapar. Bazen haftalarca, bazen aylarca ailesinden uzak kalır. Hatta haberleşme inkâm bile bulamaz. Ve bu durum Berta'yla olan kopukluğu daha da derinleştirir. Geleneklerin ve kuralların hâkimiyeti altında evliliğin de içi boş kalır.

DÜNYANIN KİMLİĞİ

Dünyanın kimliği, insanlığın kimliğidir. Yaşanan her politik olay, o dönemin ruhuna ve kimliğine işlenen bir iltmektir. Romanda da karakterleri yönlendiren bazı tarihi olaylar yer alır.

30 Ocak 1972'de yaşanan Kanlı Pazar'da (Bogside Katliamı), Kuzey İrlanda'nın Dery kentinin Bogside böl-

gesinde, 26 silahlı sivil haklar protestocu ve çevresindekiler Britanya ordusu askerleri tarafından vurulur. Falkland Savaşı, 2 Nisan 1982'de Arjantin'in Falkland ve Güney Georgia'yı işgal etmesiyle başlar. Savaşın ardından Arjantin yenilir ve iktidardaki Leopoldo Galtieri rejimi sona erer. 1989'da Berlin Duvarı yıkılır. 1991'de Sovyetlerin dağılmasıyla eskisi kadar askeri hareket görülmez.

Roman, bu gibi tarihi eksenlerin çevresinde şekillenir ve Tom, Falkland Savaşı sonrasında on yılı aşkın süre boyunca ortadan kaybolur. Resmiyette ölüdür ve sahte bir kimlikle var olur. Başka bir ülkede, başka bir kadından bir kızı olur. Ölü hayatındaki bu ölü yaşantısı, onun için bir iki kısa soluk kadar yetersiz kalacaktır.

Tomas'ında Berta'nın hayatında da bir nevi ölüydü. Yıllar boyunca -işinin de gereği- yığılna kişiliğe sahip olan Tom, kendini kaybetmeyi istemediği için Berta ile evli olduğunu unutmak istemez. Simgesel bağlılıkları, onun kaybolmaması için bir rotadır aslında... Uzun süreli bir kurmacanın içinde var olmanın yarattığı kimlik bunalımıyla tüm bunlardan sıyrılmak ister. Ve tüm bunlara rağmen geri döniş, ihanetlerin en derini midir?

ALDATILMIŞLARIN NEFRETİ

“Biten hemen her şeye olur bu, bittiğinden ötürü düş gibi görünür. Artık var olmayan şey yendeki küle benzer.”

İnsanların hayatına küçük dokunuşlar büyük değişimlere neden olur. Oradan oraya savrulmuş sürdürülen bir yaşantı yıpratır, hele gizli yaşantı, sahte yaşantı, bir başkasının yerine yaşamak, başka bir hayatı sahiplenmek, ihanet üzerine kurulu, sürgün edilen ve ölen yaşantı. İnsanlar ne zamandan beri kendi yaşantılarını seçiyorlardı?

Yeteneklerinin değerlendirildiği yere ait olduğuna inanmaya başlar insan. Politikacıların çoğu ise çelişkilere önem vermez, çelişkiye düşen kendileriye. Ve birçok insan ömründe somut ya da soyut bir nefret duymuştur. Aldatılmışların nefreti.

Dünyaya şekil veren kimdir? Kendini **sergilemeyen**, göz önünde bulunmayan donuk kişiler midir? Böylesi karmaşık bir dünya içerisinde ne olacağını bilememek her şeyden daha mı kötüdür? İnsanlar çözümsüz kalan cinayetlerin sayısını bilse kıyameti koparır, hayatlarını korku içinde geçirirdi. Ve bu korku denen duygunun bütün bir hayata hükmetmesine seyirci kalmak da seçimlerimizdeki iradesizliğin pusulasıdır bir anlamda.

Savaşların acımasızlığı, kadın-erkek ilişkilerinin çıkmazı, kimlik arayışları, ait olma var ve var olma isteğini, yaşantılarımız boyunca ayak izimiz olması bir rastlantıdan ibaret olabilir mi? ■

Berta Isla / Javier Marias / Çeviren: Neyire Gül Işık / Yapı Kredi Kültür Yayınları / 427 s. / 2019